

УДК 330.101.52

БОЙКО Аліна,

д. е. н., професор кафедри економічної теорії та конкурентної політики
Київського національного торговельно-економічного університету

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ*

Узагальнено та систематизовано теоретичні положення щодо умов та напрямів забезпечення стійкості національної економіки. Наведено теоретичні підходи до визначення та класифікації факторів забезпечення стійкості національної економіки до негативних зовнішніх впливів.

Ключові слова: національна економіка, стійкість, стійкий розвиток, зовнішні негативні впливи.

Бойко А. Обеспечение устойчивости национальной экономики. Обобщены и систематизированы теоретические положения об условиях и направлениях обеспечения устойчивости национальной экономики. Приведены теоретические подходы к определению и классификации факторов обеспечения устойчивости национальной экономики к негативным внешним воздействиям.

Ключевые слова: национальная экономика, устойчивость, устойчивое развитие, внешние негативные влияния.

Постановка проблеми. Стійкість національної економіки виражає здатність економічної системи країни протистояти, адаптуватися та відновлюватися після негативних зовнішніх впливів. Проблематика підвищення стійкості національної економіки набула особливого наукового та прикладного значення в умовах аритмічності та просторової турбулентності світової економіки. Низький рівень стійкості національної економіки знижує можливості держави забезпечувати стійке економічне зростання та суспільний розвиток. Підвищення стійкості економіки до негативних зовнішніх впливів є критично важливим питанням для забезпечення національної економічної безпеки. В Стратегії національної безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015, визначено розв'язання зазначеної проблеми однією із ключових умов забезпечення економічної безпеки в системі основних напрямів державної політики національної безпеки України.

---

* Стаття підготовлена у межах виконання науково-дослідної роботи № 640/20 «Компенсаційні механізми забезпечення стійкості економіки України в умовах європейської інтеграції» (номер держ. реєстрації 0116U000784)

© Бойко А., 2017

Спроможність держави, як інституційної основи національної економіки, вчасно ідентифікувати негативні зовнішні впливи, швидко й ефективно долати їх наслідки, особливо в умовах реформування соціально-економічної сфери та системи державного управління, актуалізували наукові розробки щодо підвищення рівня стійкості економіки до негативних зовнішніх впливів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорія стійкості економічної системи в українській та світовій науці наразі лише формується. Серед останніх методологічних розробок цієї проблематики особливо вагомі публікації українських дослідників С. Козловського [1] та В. Маргасової [2]. В теорії економічної безпеки держави сутність та ознаки стійкості економічної системи країни досліджувалися українськими науковцями раніше, зокрема щодо обґрунтування критеріїв економічної безпеки, якісної характеристики стану економіки [3–4].

У науковій літературі поширений підхід до розуміння взаємозв'язку між економічною безпекою та стійкістю, за яким ці характеристики економіки не протиставляються, а розглядаються як такі, що по-своєму характеризують стан економіки. Стійкість, розвиток і самодостатність визначено О. Власюком як елементи, що якісно характеризують стан економічної системи під кутом зору безпеки [3, с. 32–34]. Стійкість національної економіки за таким підходом передбачає міцність і надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, створення гарантій для ефективної підприємницької діяльності, стримування дестабілізуючих факторів.

Основні джерела вразливості економіки України щодо зовнішніх шоків у коротко- та середньостроковій перспективі, основні зовнішні ризики дестабілізації національної економіки, напрями підвищення її стійкості розкрито у публікаціях Т. Тищук [5]. В. Геєць, вказуючи на проблеми щодо життєздатності та стійкості української національної економіки у сучасній світогосподарській системі, обґрунтував доцільність формування ендогенізованої моделі забезпечення реалізації стратегії зростання економіки на основі ендогенних довготривалих факторів зростання [6, с. 607–623].

Сучасна зарубіжна економічна наука містить напрацювання щодо критеріїв, підсистем і факторів національної стійкості, у тому числі стійкості національної економіки, розробки яких відображені у публікаціях експертів Світового економічного форуму [7, с. 36–44], Організації економічного співробітництва та розвитку [8], Інституту досліджень публічної політики (Велика Британія) [9], Фонду «Нова економіка» (Велика Британія) [10], провідних науковців [11–14], зокрема аналітиків Проекту збалансованого розвитку (Нова Зеландія) [15].

Незважаючи на теоретичний доробок українських і зарубіжних науковців, проблематика підвищення рівня стійкості національної економіки для забезпечення економічної безпеки держави в умовах

перманентного виникнення криз світового та локального масштабу, швидкої передачі негативних зовнішніх імпульсів на національне підгрунтя потребує подальшого наукового вивчення.

Метою дослідження є розвиток теорії стійкості економіки у частині узагальнення та систематизації теоретичних положень щодо визначення та класифікації умов і факторів забезпечення стійкості відкритої економіки до негативних зовнішніх впливів.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження слугували методи пізнання економічних явищ і процесів: системний – для дослідження факторів забезпечення стійкості економіки як цілісної множини елементів впливу на економічну систему у сукупності відношень і зв'язків між ними; теоретичного узагальнення – для формулювання авторських положень щодо умов та факторів забезпечення стійкості національної економіки до негативних зовнішніх впливів; порівняльно-історичний – для порівняльного аналізу наукових підходів до розуміння сутності та змісту стійкості національної економіки, умов та факторів її забезпечення; систематизації – для розроблення умов та факторів забезпечення стійкості національної економіки до негативних зовнішніх впливів. Інформаційною базою стали матеріали науково-дослідних установ України та міжнародних організацій.

Результати дослідження. Вивчення наукових розробок українських дослідників та аналітичних звітів міжнародних організацій, програмних документів урядів зарубіжних держав свідчить, що проблема підвищення стійкості національної економіки особливо гостро постала у зв'язку зі світовою кризою 2008–2009 рр. Темпи поширення негативних впливів від американської економіки до економік інших країн світу виявили об'єктивну реалію сучасного століття – відкриті та інтегровані у світову національні економіки вразливі до негативних явищ і процесів, що перманентно відбуваються у світовому економічному просторі.

Економіки різних країн характеризувалися різними наслідками прояву зазначеної кризи, зокрема різним рівнем зниження ВВП. У 2009 р., порівняно із попереднім, в Україні відбулося скорочення ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності на 13,8 %, що є одним із найбільших значень серед країн світу [16]. Результати інтегральної оцінки рівня стійкості економіки України показали незадовільне його значення впродовж 2000–2013 рр., а також відсутність вираженої тенденції до його підвищення [17, с. 25–28]. Світові кризи на зразок кризи у 2008–2009 рр. відбуваються рідко. Проте впродовж останніх чотирьох десятиліть суттєві економічні спади траплялися досить часто.

Цей факт обумовив важливість підвищення здатності економічної системи країни протистояти, адаптуватися та відновлюватися після негативних зовнішніх впливів для забезпечення національної економічної безпеки. Розглядаючи взаємозв'язок між стійкістю та безпекою,

варто зазначити, що стійкість економіки, відображаючи міцність і надійність елементів економічної системи та вертикально-горизонтальних зв'язків усередині цієї системи, означає її здатність витримувати внутрішні та зовнішні «навантаження», адаптуватися до них та відновлюватися. Тоді як національна економічна безпека означає захищеність національних економічних інтересів за умов внутрішніх і зовнішніх загроз.

В. Предборський доводить, що чим стійкіші співвідношення виробничого і фінансово-банківського капіталу, тим життєздатніша економіка (*тим вищий рівень стійкості економіки – А. Б.*), а отже, й оцінка її безпеки буде досить високою. Порушення пропорцій і зв'язків між різними елементами економічної системи веде до її дестабілізації та виступає сигналом переходу економіки від безпечного стану до небезпечного [4, с. 15]. Здатність економіки витримувати внутрішні та зовнішні «навантаження» означає, що економічна система спроможна протистояти, адаптуватися до структурних змін і мегатрендів сучасного світового розвитку, відновлюватися після негативних впливів. Узагальнення наукових підходів, розкритих в економічній літературі [10], дозволяє виділити, окрім обґрунтованих раніше [18, с. 51–52], такі додаткові характеристики стійкої економіки:

- різноманітність, адже стійка до негативних зовнішніх впливів економічна система включає велику кількість суб'єктів, що займають різні ніші в економіці та використовують різні стратегії розвитку;
- взаємозалежність фінансових інституцій (установ та організацій) в економічній системі, що обумовлює темпи та масштаби поширення криз.

Стойкість національної економіки забезпечується наявністю макроекономічних, нормативно-правових та організаційно-інституційних умов як необхідних обставин, що роблять економічну систему спроможною витримувати внутрішні та зовнішні «навантаження», адаптуватися до них та відновлюватися після їх прояву. Для протидії негативним зовнішнім впливам на економіку та зменшення їх наслідків виділяють такі цілі та завдання державної політики у сфері забезпечення стійкості національної економіки, як: макроекономічна стабільність, ефективність внутрішнього ринку та державного управління, соціальний розвиток (*табл. 1*).

Макроекономічна стабільність розглядається з позиції кейнсіанської теорії макроекономічної рівноваги. Якщо сукупні витрати в економіці, тобто заплановані витрати макроекономічних суб'єктів, змінюються рівномірно із фактичними витратами підприємницького сектора, то відповідно кейнсіанській моделі «витрати – випуск» економіка буде характеризуватися внутрішнім балансом, низьким рівнем інфляції та рівнем безробіття близьким до природного, а також позитивним сальдо платіжного балансу.

Таблиця 1

Умови забезпечення та індикатори для оцінювання стійкості національної економіки

Умови	Макроекономічна стабільність	Ефективність внутрішнього ринку	Ефективність державного управління	Соціальний розвиток
Індикатори	<ul style="list-style-type: none"> ➤ рівень безробіття; ➤ темп інфляції; ➤ відношення дефіциту державного бюджету до ВВП; ➤ відношення зовнішнього боргу до ВВП 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ розмір державного сектора; ➤ рівень податкового навантаження; ➤ рівень конкуренції; ➤ ефективність антимонопольної політики 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ незалежність суддів; ➤ захист прав власності, ➤ захист інтелектуальної власності; ➤ рівень довіри до політиків; ➤ рівень корупції; ➤ прозорість державної політики 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ рівень соціальної згуртованості; ➤ частка населення, що живе за межею бідності; ➤ частка населення з низьким рівнем професійної кваліфікації; ➤ частка населення з низьким рівнем освіти

Джерело: складено автором за [14, с. 8–15].

Ефективність внутрішнього ринку. Економічна наука досліджує ринки та їх функціонування через ціновий механізм, як ефективний спосіб розподілу ресурсів в економіці. За умови ринкового саморегулювання наслідки негативних зовнішніх впливів на економіку поглинаються відповідним коригуванням. Якщо ж ринкові диспропорції характеризуються тенденцією до збереження, то ресурси не розподіляються в економіці ефективно і відбувається відтік фінансового та людського капіталу, має місце дефіцит на товарних ринках.

Ефективність державного управління розглядається як важлива умова забезпечення стійкості національної економіки. Державне управління стосується таких питань як верховенство закону та захист прав власності. Відсутність та низький розвиток інститутів (формальних і неформальних правил і норм) формує сприятливі умови для економічних і соціальних потрясінь у країні під дією негативних зовнішніх впливів на економіку.

Соціальний розвиток, як якісна зміна суспільства, що призводить до виникнення нових суспільних відносин та інститутів (норм і правил поведінки), розглядається ще однією умовою забезпечення стійкості економіки. Розвинені соціальні відносини сприяють ефективності функціонування економічного механізму без загрози соціальних потрясінь. Соціальна згуртованість відображає рівень розвитку соціального діалогу в суспільстві, а також спільні підходи до визначення заходів державної політики у сфері забезпечення стійкості національної економіки до негативних зовнішніх впливів [14, с. 9–14].

Експерти Організації економічного співробітництва та розвитку також виділяють чотири групи умов забезпечення стійкості національної економіки, а саме:

- зовнішньоторговельна відкритість країни, висока частка конкурентних товарних ринків в економіці, ефективно функціонуючий ринок праці підвищують здатність економіки поглинати негативні зовнішні впливи та долати негативні їх наслідки;
- розвинені та ефективно регульовані ринки капіталу підтримують стійкість економіки шляхом подолання тенденції до зростання зовнішньої заборгованості, підтримки співфінансування проектів та диверсифікації фінансових інструментів, розвитку малого та середнього бізнесу;
- ефективна податкова політика та система соціального захисту населення забезпечують підвищення рівня стійкості економіки через сприяння всеосяжності економічного зростання і зменшення компромісних рішень щодо його стимулювання;
- розвинені державні інституції (установи та організації) забезпечують стійкість економіки шляхом формування та реалізації ефективної політики протидії зовнішнім негативним впливам [8, с. 1].

Відповідно до міжнародної практики умови забезпечення стійкості національної економіки формуються заходами зовнішньоторговельної, фінансової, податкової, конкурентної та соціальної політики, що здійснюються системою державних інституцій підтримки стійкого стану економіки. Суб'єктом забезпечення стійкості національної економіки є держава, яка виконує основні функції щодо підвищення рівня стійкості економічної системи країни через органи законодавчої, виконавчої та судової влади.

До умов стійкості національної економіки також відносять, *по-перше*, цілісність та єдність економічного простору країни, рівномірність її соціально-економічного розвитку. Ця умова особливо важлива у контексті реформи публічного управління та децентралізації влади. Нині існує тенденція до зростання фінансової та бюджетної самодостатності територій. У регіонах необхідно генерувати цілеспрямовані позитивні зміни. Це передбачає проведення реального оцінювання природно-ресурсного та людського потенціалу, з яких можна створити нові сектори та сфери регіональної економіки.

По-друге, державна регіональна політика повинна стимулювати інноваційну діяльність регіонів на основі розвиненої системи фінансування. Зі створенням Державного фонду регіонального розвитку в Україні започатковано фінансування проектів на конкурсній основі та відповідно до регіональних стратегій розвитку, планів заходів по їх реалізації. Відбувається відхід від старої практики фінансування винятково будівництва нових об'єктів, передусім бюджетної сфери,

які домінували в переліках фінансування за кошти субвенцій на соціально-економічний розвиток регіонів та розвиток окремих територій. Реалізація нової державної регіональної політики формує можливості для саморозвитку регіонів.

По-третє, залежність країни від зовнішніх постачань паливно-енергетичних ресурсів означає низький рівень стійкості національної економіки до негативних зовнішніх впливів. У такому контексті умовою стійкості економіки є диверсифікація національного енергетичного портфеля, у т.ч. шляхом широкого впровадження інноваційних засобів збереження та економії паливно-енергетичних ресурсів.

Розгляд наукових підходів до визначення умов забезпечення стійкості економіки свідчать про те, що її здатність протистояти, адаптуватися та відновлюватися після впливу негативних зовнішніх факторів. Дослідження стійкості національної економіки пропонується здійснювати шляхом аналізу та оцінки стану сукупності зовнішніх факторів впливу на економіку у таких сферах як торгівля, інвестиції, кредити та внутрішніх факторів стійкого розвитку економіки: природно-ресурсних; соціально-демографічних; фінансових; інтелектуальних ресурсів та інновацій [18, с. 50]. Під стійким розвитком економіки розуміємо процес якісних змін в економічній системі країни, що відбувається в умовах негативних зовнішніх впливів та при якому використання економічних ресурсів та інституційні зміни взаємоузгоджені.

Значення зовнішніх факторів впливу на економіку кожної окремої країни характеризується тенденцією до посилення у зв'язку зі зростанням міжкраїнної інтеграції у сфері торгівлі та руху капіталу. Рівень залежності національної економіки та її взаємодії зі світовою визначається самозабезпеченістю цієї окремої економіки життєво необхідними матеріальними ресурсами. Як внутрішня властивість соціально-економічної системи країни, стійкість національної економіки формується у національній системі поліаспектних факторів природно-ресурсного, соціально-демографічного, фінансово-виробничого, інтелектуально-інноваційного характеру. Відповідно до розглянутих умов стійкості національної економіки, варто розглядати й фактор конвергенції соціального, економічного, екологічного та інноваційного розвитку регіонів, що є умовою цієї стійкості, оскільки визначає цілісність та єдність економічного простору країни [18, с. 59].

Стійкий розвиток або розвиток економіки в умовах дії негативних зовнішніх впливів порушується, коли економіка виявляється нездатною нейтралізувати вплив дестабілізуючих факторів. У такому випадку держава не реалізує свої функції повною мірою та не запобігає зниженню добробуту населення. Надання розвитку національної економіки стійкого характеру – важливе завдання економічної політики держави. Фактори стійкого розвитку національної економіки наведені в *табл. 2*.

Фактори стійкого розвитку національної економіки

Фактор	Характер впливу фактора
Суспільно-політичні:	
Державна політика	Окреслює спектр стратегій національного розвитку, можливості його забезпечення за рахунок бюджетних ресурсів
Довіра до органів влади	Визначає можливість підтримки суспільством стратегічних рішень держави у ході здійснення економічних реформ, а також очікування бізнесу та населення
Соціальні:	
Соціально-демографічна структура суспільства	Впливає на форми зайнятості, доходи, мобільність населення, а в широкому сенсі – на людський і соціальний капітал
Рівень життя населення	Формує сукупний попит і потреби населення в державній соціальній допомозі
Загальний обсяг трудових ресурсів	Продуктує обмеження економічного розвитку та міграційні потоки
Стан здоров'я населення	Позначається на продуктивності праці
Розвиток соціальної інфраструктури	Визначає можливості відтворення трудових ресурсів
Економічні:	
Спеціалізація, структура та потенціал економіки	Впливають на міжрегіональні взаємозв'язки, можливості впровадження інновацій та залучення інвестицій
Інвестиційний клімат	Обумовлює доступність фінансових ресурсів підприємствам та рівень їх доходів
Критична інфраструктура	Визначає дієвість та функціональність економіки в умовах негативних зовнішніх впливів
Природно-екологічні:	
Природно-кліматичні умови	Зумовлюють галузеву спеціалізацію, просторовий розподіл ресурсів, рівень витрат
Стан навколишнього середовища	Визначає екологічні обмеження розвитку економіки

Джерело: розроблено автором.

Суспільно-політичні, соціальні, економічні та природно-екологічні фактори забезпечення стійкого розвитку економіки у сукупності формують ендогенні умови національної стійкості [18, с. 45–62]. Наведені у *табл. 2* фактори показують стан та співвідношення таких взаємопов'язаних складових національної стійкості як природа, людина та суспільство, економіка, держава. Звідси забезпечення стійкості національної економіки здійснюється у межах ринкового саморегулювання, державного та суспільного регулювання, природної саморегуляції та саморозвитку.

На рівень стійкості національної економіки впливає державне регулювання економіки у реалізації таких видів політики, як: фінансова, інвестиційна, соціальна, зовнішньоекономічна, грошово-кредитна та промислово-аграрна. У *табл. 3* наведено класифікацію основних інструментів забезпечення стійкості національної економіки. Під інструментом забезпечення стійкості економіки розуміємо заходи та важелі, що використовуються державою для забезпечення здатності економічної системи країни протистояти, адаптуватися та відновлюватися після негативних зовнішніх впливів.

Таблиця 3

Інструменти забезпечення стійкості національної економіки

Інструмент	Характер впливу інструменту
Прямі та непрямі податки, трансферти	Підвищення фінансової спроможності суб'єктів господарювання
Державні замовлення, інвестиційні субвенції, Державний фонд регіонального розвитку	Активізація внутрішнього інвестування, покращання інвестиційного клімату
Державні соціальні стандарти та нормативи	Формування соціальної згуртованості, розвиток соціального діалогу, зниження рівня диференціації населення за доходами
Митні збори, кількісні обмеження, субсидії, кредитування, демпінг, технічні бар'єри	Сприяння взаємодії національних суб'єктів господарювання та зовнішнього середовища відповідно до національних інтересів
Норма обов'язкових резервів, облікова ставка, операції з цінними паперами, офіційні золотовалютні резерви	Стабілізація інфляційних процесів і прогнозованість курсу національної грошової одиниці
Ліцензування, патентування та квотування, сертифікація та стандартизація, ціни та тарифи	Стимулювання національного виробництва, підвищення конкурентоспроможності та розширення ринків збуту
Стратегії (документи) розвитку окремих сфер і секторів національної економіки	Зменшення фрагментарності та диспропорційності розвитку економіки, сприяння консолідації економічних ресурсів для досягнення пріоритетних цілей розвитку та посилення довіри у системі взаємовідносин «влада–бізнес–громадянське суспільство»

Джерело: розроблено автором.

Структурно-системний характер наведених ендогенних та екзогенних факторів впливу на національну економіку не може бути подоланий у межах окремого напрямку державної політики, оскільки різноманітність викликів потребує застосування заходів та важелів підвищення стійкості економіки до негативних зовнішніх впливів.

Висновки. Стійкість національної економіки – складне і багатовістороннє поняття, яке передбачає здатність економічної системи країни

не тільки витримувати, адаптуватися, але й відновлюватися після зовнішніх негативних впливів. Вона проявляється під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Зовнішні фактори впливають на національну економіку через такі канали взаємодії у світовій економіці, як зовнішня торгівля, іноземні інвестиції та кредити. У природно-екологічному, соціально-демографічному, фінансово-виробничому, політико-правовому та інфраструктурному середовищах формуються внутрішні фактори, які також визначають рівень стійкості національної економіки до зовнішніх негативних впливів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із вивченням реагування економіки на дію негативних зовнішніх впливів упродовж тривалого періоду, науковим обґрунтуванням механізмів та інструментів забезпечення стійкості національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козловський С. В. Індикативні методи забезпечення стійкості економіки України. Ефективна економіка. 2013. № 10. С. 1–6.
2. Маргасова В. Г. Система забезпечення стійкості національної економіки та її безпеки: теорія, методологія, практика управління. Чернігів : Десна Поліграф, 2014. 416 с.
3. Власюк О. С. Економічна безпека України в умовах ринкових трансформацій та антикризового регулювання. Київ : Акад. фін. управління, 2011. 474 с.
4. Предборський В. А. Економічна безпека держави. Київ : Кондор, 2005. 391 с.
5. Тишук Т. А. Пріоритети забезпечення зовнішньої стійкості економіки України. Стратегічні пріоритети. 2013. № 1 (26). С. 52–60.
6. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. Київ : Ін-т екон. та прогноз. НАН України, 2009. 864 с.
7. Global Risks 2013. Eighth Edition. World Economic Forum. Switzerland : World Economic Forum, 2013. 79 p. URL : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalRisks_Report_2013.pdf.
8. OECD G20 Policy Paper on Economic Resilience and Structural Policies. OECD. 2016. URL : <http://www.oecd.org>.
9. Building economic resilience? An analysis of local enterprise partnerships plans. IPPR NORs. 2014. URL : <http://www.ippr.org>.
10. Building a strong financial system. The economics foundation. 2015. URL : <http://neweconomics.org/2015/06/financial-system-resilience-index>.
11. Rose A. An economic framework for the development of a resilience index for business recovery. International Journal of Disaster Risk Reduction. 2013. № 5. P. 73–83.
12. Rebecca O. Bagley. Building Economic Resilience in the 21st Century. Forbes. 2012. URL : <https://www.forbes.com>.
13. Primoz Pevcin. Demand and supply side view on the factors affecting size of non-profit economy. Economic Research – Ekonomiska Istrazivanja. 2012. № 25. P. 140.
14. Lino Briguglio. Conceptualizing and measuring economic resilience. University of Malta. 2006. URL : https://www.um.edu.mt/_data/assets/pdf_file/0013/44122/resilience_index.pdf.
15. Economic Resilience Pillar. The New Zealand sustainability dashboard project. 2014. URL : <http://www.nzdashboard.org.nz/economic-and-governance.html>.

16. World Bank, International Comparison Program database. Washington : The World Bank Group, 10.03.2017. URL : <http://data.worldbank.org>.
17. Бойко А. В. Стійкість національної економіки в умовах глобалізації: автореф. дис. ... докт. екон. наук : 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Київ : Ін-т екон. та прогнозув. НАН України, 2015. 40 с.
18. Бойко А. В. Стійкість національної економіки: теорія, методологія, практика. Київ : Ін-т екон. та прогнозув. НАН України, 2014. 288 с.

Стаття надійшла до редакції 11.08.2017.

Boiko A. Ensuring the resilience of the national economy.

Background. *The resilience of the national economy expresses the ability of the country's economic system to resist, adapt and recover from negative external influences. The problem of increasing the resilience of the national economy has acquired a special scientific and applied importance in conditions of spatial turbulence of the world economy.*

The aim of the research is to develop the theory of resilience in the economy in the part of the generalization and systematization of the theoretical positions on the definition and classification of conditions and factors ensuring the resilience of the open economy to negative external influences.

Materials and methods. *Methodological basis of the study were methods of knowledge of economic phenomena and processes: systemic, theoretical generalization, comparative-historical method, systematization.*

The results of the research. *The resilience of the national economy is ensured by the presence of macroeconomic, regulatory, organizational and institutional conditions as necessary conditions that make the economic system able to withstand internal and external «burdens», adapt to them and recover from their manifestation. In accordance with international practice, the conditions for ensuring the resilience of the national economy are formed by measures of foreign trade, financial, tax, competition and social policy. Such measures are implemented by a system of state institutions supporting the resiliency of the economy.*

Conclusion. *The resilience of the national economy manifests itself under the influence of a complex of external and internal factors. External factors influence the national economy through such channels of interaction in the world economy as: foreign trade, foreign investments and loans. In the natural-ecological, socio-demographic, financial-industrial, political-legal and infrastructural environments internal factors are formed. These factors also determine the level of resilience of the national economy to external negative impacts.*

Keywords: national economy, resilience, resilient development, external negative influences.

REFERENCES

1. Kozlovs'kyj S. V. Indykatyvni metody zabezpechennja stijkosti ekonomiky Ukrainy. *Efektivna ekonomika*. 2013. № 10. S. 1–6.
2. Margasova V. G. Systema zabezpechennja stijkosti nacional'noi' ekonomiky ta i'i' bezpeky: teorija, metodologija, praktyka upravlinnja. Chernigiv : Desna Poligraf, 2014. 416 s.
3. Vlasjuk O. S. Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovah rynkovyh transformacij ta antykryzovogo reguljuvannja. Kyi'v : Akad. fin. upravlinnja, 2011. 474 s.
4. Predbors'kyj V. A. Ekonomichna bezpeka derzhavy. Kyi'v : Kondor, 2005. 391 s.
5. Tyshhuk T. A. Priorityety zabezpechennja zovnishn'oi' stijkosti ekonomiky Ukrainy. *Strategichni priorityety*. 2013. № 1 (26). S. 52–60.

6. Gejec' V. M. Suspil'stvo, derzhava, ekonomika: fenomenologija vzajemodii' ta rozvytku. Kyi'v : In-t ekon. ta prognoz. NAN Ukrai'ny, 2009. 864 s.
7. Global Risks 2013. Eighth Edition. World Economic Forum. Switzerland : World Economic Forum, 2013. 79 p. URL : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalRisks_Report_2013.pdf.
8. OECD G20 Policy Paper on Economic Resilience and Structural Policies. OECD. 2016. URL : <http://www.oecd.org>.
9. Building economic resilience? An analysis of local enterprise partnerships plans. IPPR NORs. 2014. URL : <http://www.ippr.org>.
10. Building a strong financial system. The economics foundation. 2015. URL : <http://neweconomics.org/2015/06/financial-system-resilience-index>.
11. Rose A. An economic framework for the development of a resilience index for business recovery. International Journal of Disaster Risk Reduction. 2013. № 5. P. 73–83.
12. Rebecca O. Bagley. Building Economic Resilience in the 21st Century. Forbes. 2012. URL : <https://www.forbes.com>.
13. Primoz Pevcin. Demand and supply side view on the factors affecting size of non-profit economy. Economic Research – Ekonomska Istrazivanja. 2012. № 25. P. 140.
14. Lino Briguglio. Conceptualizing and measuring economic resilience. University of Malta. 2006. URL : https://www.um.edu.mt/__data/assets/pdf_file/0013/44122/resilience_index.pdf.
15. Economic Resilience Pillar. The New Zealand sustainability dashboard project. 2014. URL : <http://www.nzdashboard.org.nz/economic-and-governance.html>.
16. World Bank, International Comparison Program database. Washington : The World Bank Group, 10.03.2017. URL : <http://data.worldbank.org>.
17. Bojko A. V. Stijkist' nacional'noi' ekonomiky v umovah globalizacii': avtoref. dys. ... dokt. ekon. nauk : 08.00.03 – ekonomika ta upravlinnja nacional'nym gospodarstvom. Kyi'v : In-t ekon. ta prognozuv. NAN Ukrai'ny, 2015. 40 s.
18. Bojko A. V. Stijkist' nacional'noi' ekonomiky: teorija, metodologija, praktyka. Kyi'v : In-t ekon. ta prognozuv. NAN Ukrai'ny, 2014. 288 s.